

**Ministerieel besluit tot bescherming als monument van de pastorie
Sint-Laurentius in Antwerpen**

DE VLAAMSE MINISTER VAN BESTUURSZAKEN, BINNENLANDS BESTUUR,
INBURGERING, TOERISME EN VLAAMSE RAND

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 11 mei 2012;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2009 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij de besluiten van de Vlaamse Regering van 24 juli 2009, 4 december 2009, 6 juli 2010, 7 juli 2010, 24 september 2010, 19 november 2010, 13 mei 2011, 10 juni 2011, 9 september 2011 en 14 oktober 2011;

Gelet op het ministerieel besluit van 27 juni 2013 tot vaststelling van een ontwerp van lijst van de als monument te beschermen pastorie Sint-Laurentius in Antwerpen;

Gelet op de behandeling van de uitgebrachte adviezen en ingediende bezwaren door Onroerend Erfgoed en gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 24 april 2014,

Overwegende de verbouwingen en de impact hiervan op de intrinsieke erfgoedwaarde van de verbindingsgang;

BESLUIT:

Artikel 1. Wordt beschermd overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 11 mei 2012:

Wegens de historische waarde als monument:

Pastorie Sint-Laurentius met inbegrip van de voortuin met afsluiting en de achtertuin met ommuring, met uitsluiting van de met X aangeduide constructie, gelegen in

Antwerpen, Markgravelei 95

bekend ten kadaster:

Antwerpen, 10de afdeling, sectie K, perceelnummers 1831D, 1832C

zoals afgebakend op bijgevoegd plan.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

Historische, in casu architectuurhistorische waarde:

De pastorie van de Sint-Laurentiusparochie, gelegen Markgravelei 95 te Antwerpen, is een vrijstaand gebouw met de allure van een bescheiden landhuis in neoclassicistische stijl. De pastorie werd samen met de Sint-Laurentiuskerk gebouwd in 1824-25, naar een ontwerp door de toenmalige stadsarchitect van Antwerpen, Pierre Bruno Bourla (1783-1866), in Vlaanderen gerekend tot de belangrijkste en meest toonaangevende vertegenwoordigers van het neoclassicisme. Zowel naar grondplan als geveluitwerking beantwoordde de pastorie volledig aan Bourla's neoclassicistische principes, gekenmerkt door een sobere vormtaal en een gestreng symmetrie. Ondanks de latere verbouwingen is het exterieur van de pastorie nog steeds een karakteristiek voorbeeld van de vroeg 19de -eeuwse neoclassicistische bouwkunst: kenmerkend hiervoor is de weinig opzichtige, maar zuivere vormgeving waaraan fundamentele principes zoals harmonie en compositie ten grondslag liggen. In de vroege 19de eeuw was het niet echt gangbaar telkens een nieuwbouwproject te realiseren voor pastorieën. Zoals ook bij andere openbare functies, werden hiervoor veelal bestaande gebouwen hergebruikt en aangepast. In dit opzicht is de pastorie van de Markgravelei, voor zover bekend, een zeldzaam voorbeeld in de provincie Antwerpen van een als pastorie ontworpen gebouw, teruggaand tot de vroege 19de eeuw en in deze zin ook een waardevolle schakel tussen de beter gekende en gewaardeerde 17de- en 18de-eeuwse pastorieën die veelal door de abdijen werden opgericht en de nog talrijk bewaarde laat 19de -eeuwse exemplaren van de provinciale architecten. Ten behoeve van nieuwe comforteisen, onderging de St.-Laurentiuspastorie in de jaren 1860 grondige verbouwingswerken naar ontwerp van toenmalig stadsarchitect Pieter Dens (1819-1901). Hierbij bleef hij trouw aan de neoclassicistische bouwtrant van het pand: uitwendig bleef de kenmerkende gevelafwerking, symmetrische gevelgeleding en -ritmering alsook de sobere vormtaal aangehouden, inwendig daarentegen werd de oorspronkelijke planindeling sterk gewijzigd, doch uitgevoerd met respect voor de neoclassicistische bouwstijl, veeleer voortgezet in decoratie en aankleding. Het binnen- en buitenschrijnwerk met hang- en sluitwerk en het plaatselijk bewaard ambachtelijk vervaardigd vensterglas, de marmeren schouwen met voluutconsole en palmetmotief, de planken vloeren en het stucwerk zijn waardevolle behoudenswaardige 19de -eeuwse elementen.

De pastorie vormt de enige getuige van de voormalige kerksite uit de jaren 1820, bestaande uit een kerk en pastorie, geconcipeerd als één neoclassicistisch geheel. De opbouw van de huidige St.-Laurentiuskerk (1932-1941), gebouwd naar ontwerp van Jef Huygh (1885-1946) in een neobyzantijnse art deco-stijl, heeft echter niet geleid tot een

architecturale 'ontwaarding' van de pastoriesite: door hun contrasterende bouwstijl en degelijke vormgeving versterken beide gebouwen elkaars individuele uitstraling en tijdgebonden voorkomen, en weerspiegelen ze tegelijkertijd een geheel, een plek met een boeiend architectuurhistorisch verhaal.

Om voornoemde redenen is de pastorie beschermingswaardig als monument zowel wegens zijn intrinsieke erfgoedwaarde dan als 'complementaire schakel' voor de aanpalende beschermde kerksite.

Historische, in casu stedenbouwkundige waarde:

Beide gebouwen vormen het centrum van het Leikwartier, een residentiële wijk die in het midden van de 16de eeuw als stadsuitbreiding buiten de vesten werd aangelegd, bedoeld voor 'hoven van plaisantie'. Als schaarse restant van het Leikwartier uit begin 19de eeuw, is de pastorie met tuin representatief voor het toenmalige residentiële karakter van de wijk, gekenmerkt door een concentratie aan buitenhuizen op grote percelen in de toen nog landelijke periferie van Antwerpen. Het geheel van kerk en pastorie vormt tot op vandaag een belangrijk baken dat dit stadskwartier mee karakteriseert en structureert.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 23 juni 2006, 5 juni 2009, 4 december 2009, 10 juni 2011 en 22 juni 2012 (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994, 22 augustus 2006, 18 september 2009, 11 januari 2010, 2 augustus 2011 en 27 juli 2012).

Brussel,

04-07-2014

Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering,
Toerisme en Vlaamse Rand

Geert BOURGEOIS